

MERÉNYI-METZGER GÁBOR

Batsányi János és Baumberg Gabriella életrajzának anyakönyvi forrásai

Batsányi Jánosnak és feleségének, Baumberg Gabriellának az életútja, irodalmi munkássága már jórészt ismert és feldolgozott. Életrajzuk anyakönyvi forrásait – kivéve a költő keresztelési bejegyzését¹ – azonban a kutatók eddig nemigen keresték. Jómagam arra vállalkoztam, hogy megtaláljam ezeket az eredeti dokumentumokat, illetve ismertessem a tartalmukat. Kutatásaimat siker koronázta, így az alábbi közleményben publikálásra kerülhetnek Batsányi és Batsányiné keresztelési, házassági és halotti anyakönyvi bejegyzéseinek adatai, melyeket több osztrák és egy magyar levéltárból sikerült megszereznem.

Batsányi János születése

A legújabb magyar életrajzi lexikon és a legfrissebb magyar irodalmi lexikon² szerint Batsányi János Tapolcán látta meg a napvilágot 1763. május 9-én. A tapolcai római katolikus plébánia matrikuláiban – melyek Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár őrizetében vannak – sikerült is megtalálnom a keresett anyakönyvi bejegyzést.³ A latin nyelvű dokumentum szerint: Tapolcán, 1763. május 9-én részesült a keresztség szentségében „Georgius Bacsányi et Catharina [Benes]” (Batsányi János és [Benes] Katalin) fia, „Joannes” (János). A keresztszülei Fazekas János és Poór Marianna voltak. A szertartást pedig Felkis János tapolcai plébános végezte. (Itt szeretném megjegyezni, hogy Batsányi János születésének napja is 1763. május 9. volt. A 18. századi egyházi anyakönyvekben viszont csak a keresztelés dátumát tüntették fel.)

Baumberg Gabriella születése

A legújabb magyar életrajzi lexikon közlése szerint Baumberg Gabriella Bécsben, 1766. március 24-én látta meg a napvilágot. Némi problémát okozott azonban, hogy az 1760-as években kilenc római katolikus plébánia (Burgpfarre, Pfarre St. Stephan, Pfarre St. Michael, Pfarre Schotten, Pfarre St. Leopold, Pfarre Gumpendorf, Pfarre St. Ulrich, Pfarre Maria Treu, Pfarre Lichenthal) és három templom, illetve kórház (Bürgerspital,

1 György Lajos, *A Batsányiak Tapolcán*, A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 17(1984), 354.

2 *Új Magyar Életrajzi Lexikon*, főszerk. MARKÓ László, Bp., Magyar Könyvklub, 2001, I, 513, 529; *Új Magyar Irodalmi Lexikon*, főszerk. PÉTER László, Bp., Akadémiai, 1994, I, 161.

3 Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár, Plébániai levéltárak, VI. 141, A tapolcai római katolikus plébánia iratai, Keresztelési és esketési anyakönyv, 2. kötet, fol. 53.

Kirche Maria am Gestade, Kirche Deutscher Orden) vezetett anyakönyveket. Végül a St. Stephan-egyházközség (Pfarre St. Stephan in Wien) matrikuláiban – melyek a bécsi Érseki- és Szent István Székesegyházi Levéltár (Archiv der Metropolitan- und Domkirche zu St. Stephan in Wien) őrizetében vannak – találtam meg a keresett bejegyzést.⁴ A latin és német nyelvű dokumentum szerint Bécsben, 1766. március 24-én nyerte el a keresztség szentségét „Jo[ann]es Florianus Baumberg, K[aiserliche] Hof-Kammer Archiv-Adjunct” (Florian Johann Baumberg, a császári Udvari Kamara Levéltárának gyakornoka) és „Maria Xtina [Christina]” lánya, „Maria Anna Elisabetha Xtina [Christina] Gabriela” (Maria Anna Elisabeth Christina Gabriella). A forrásból megtudhatjuk továbbá, hogy a szülésénél segédkező bábát Müllernének hívták.

Batsányi János és Baumberg Gabriella házasságkötése

A legújabb magyar lexikonok szerint Batsányi János és Baumberg Gabriella Bécsben, 1805-ben fogadtak örök hűséget egymásnak. Egy internetes oldalról arról értesültem, hogy „1805. jún. 10. Esküvőjüket a bencés Schotten-templomban tartották 1805. június 10-én”.⁵ E közlés alapján a schotteni római katolikus egyházközség (Pfarre Unsere Liebe Frau zu den Schotten) matrikuláiban – melyek a schotteni plébánián (Pfarramt Unsere Liebe Frau zu den Schotten in Wien) találhatóak – meg is találtam a keresett bejegyzést.⁶ A német nyelvű dokumentum szerint Bécsben, 1805. június 10-én kötött házasságot „Georg Batsányi” és „Katharina Benes” fia, a római katolikus vallású, 42 éves, nőtlen „Johann Nep[omuk] Batsanyi, K[aiserlich] K[önigliche] Hofkonzipist” (Batsányi Nepomuk János, császári-királyi udvari fogalmazó) és „Johann Florian Baumberg, K[aiserlich] K[önigliche] Hofkammer-Archiv Direktor” (Johann Florian Baumberg János, a Császári-Királyi Udvari Kamara Levéltárának igazgatója) és „Christina ge[boren] Rodius” (Christina, született Rodius) lánya, a római katolikus vallású, 39 éves, hajadon „Gabriella Baumberg”. A tanúk Stephan von Rayner és Franz Joseph Müller von Reichenstein császári-királyi udvari tanácsosok voltak, a szertartást Adrian Gretsch plébános végezte.

Baumberg Gabriella halála

A legújabb magyar életrajzi lexikon közlése szerint Batsányi Jánosné Linzben hunyt el 1839. július 24-én.

Az 1830-as években hét római katolikus plébánia (Ebelsberg, Heilige Familie, Pöstlingberg, St. Magdalena, St. Mathias, St. Peter, Stadtpfarre) működött Linzben. Közülük a Heilige Familie- – korábban St. Joseph- – egyházközség (Pfarre Heilige Familie in Linz) matrikuláiban leltem rá keresett bejegyzésre. Az eredeti anyakönyvek a plé-

4 Archiv der Metropolitan- und Domkirche zu St. Stephan in Wien, Taufbuch der Dompfarre St. Stephan, Bd. 86, fol. 162.

5 <http://batsanyi.hu/batsanyi-kor-irodalmi-szalon/> (2016.05.22)

6 Katholisches Pfarramt Unsere Liebe Frau zu den Schotten in Wien, Traaungsbuch der Pfarre Unsere Liebe Frau zu den Schotten, Bd. 40, fol. 130.

bánián (Pfarramt Heilige Familie in Linz),⁷ a másodpéldányai pedig a Felső-Ausztriai Tartomány Levéltárban (Oberösterreichisches Landesarchiv)⁸ találhatóak. A német nyelvű dokumentum szerint Linzben, a 791. számú házban 1839. július 24-én hunyt el a katolikus vallású, 73 éves „Johann Batsanyi, Schriftscheller, seiner Gattin Gabriela, von Winn in Unter-Oest[erreich] gebürtig” (Batsányi János író felesége, Gabriella, aki Bécsben, Alsó-Ausztriában született). Halálát krónikus köszvény okozta.

Batsányi János halála

A lexikonok szerint Batsányi János Linzben, 1845. május 12-én hunyt el.

Az 1840-es években – hasonlóan az előző évtizedhez – hét római katolikus plébánia működött Linzben. Közülük a Heilige Familie-egyházközség matrikuláiban letem rá erre a bejegyzésre is.⁹ A német nyelvű dokumentum szerint Linzben, a 791. számú házban 1845. május 12-én hunyt el a katolikus vallású, 82 éves „Johann von Batsanyi, Privatier, von Fünfkirchen in Ungarn gebürtig” (nemes¹⁰ Batsányi János, magánzó, aki Pécssett,¹¹ Magyarországon született). A halál oka végelgyengülés volt.

7 Katholisches Pfarramt Heilige Familie in Linz (a továbbiakban: KPHFL), Sterbebuch der Pfarre St. Josef, Bd. 3, fol. 287.

8 Oberösterreichisches Landesarchiv (a továbbiakban: OöLa), Pfarrmatriken-Duplikate, L 23, Sign. 306/1839.

9 KPHFL, Sterbebuch der Pfarre St. Josef, Bd. 3, fol. 17.; OöLa, Pfarrmatriken-Duplikate, L 23, Sign. 306/1845.

10 Téves bejegyzés; Batsányi János nem volt nemesi származású.

11 Téves bejegyzés; Batsányi nem Pécssett, hanem Tapolcán született.